

**W kręgu twórczości Anny Frajlich,
czyli o Międzynarodowej Konferencji Naukowej
„Tu jestem / zamieszkuję własne życie”.
Twórczość poetycka, prozatorska i epistolarna
Anny Frajlich (i nie tylko...)**

Jolanta Pasterska
Uniwersytet Rzeszowski

**In the circle of creativity of Anna Frajlich. The International
Conference “Here I am / I inhabit my own life”. Poetry,
prose and epistolary writings of Anna Frajlich**

Abstract: On October 24-25, 2016 the University of Rzeszów hosted the International Conference “Here I am / I inhabit my own life”. Poetry, prose and epistolary writings of Anna Frajlich, whose honored guest was famous Polish poet, writer, essayist, editor, lecturer of Polish language and literature, at Columbia University in New York City. The aim of meeting was to describe Frajlich’s individual poetics, discuss her place in literary tradition, analyze a variety of her styles, motives, topics and toposes used. The speakers were also interested in the biography of the poet perceived in the contexts of such cultural and methodological notions as identity, emigration, alienation or re-rooting. The conference was organized by Institute of Polish Philology of the University of Rzeszów, Department of Theory and Anthropology of Literature, Workshop of Research and Record of Literary Culture, and Polish Philology Faculty of Jagiellonian University in Kraków.

Key words: Anna Frajlich, conference, creativity

Słowa kluczowe: Anna Frajlich, konferencja, twórczość

Nieczęsto zdarza się, by na sympozjach naukowych poświęconych indywidualnemu twórcy gościł sam zainteresowany. Ten zaszczyt spotkał uczestników i organizatorów Międzynarodowej Konferencji Naukowej „*Tu jestem / zamieszkuję własne życie*”. *Twórczość poetycka, prozatorska i epistolarna Anny Frajlich*, która odbyła się w dniach 24–25 października 2016 roku w auli Uniwersytetu Rzeszowskiego. Gościem honorowym obrad była bowiem Anna Frajlich – uznana poetka, prozaiczka, eseistka, profesor Columbia University w Nowym Jorku.

Anna Frajlich urodziła się w Katta-Tałdyku w Kirgiskiej Socjalistycznej Republice Radzieckiej (od 1991 roku Kirgistan). Po powrocie do Polski w roku 1946 wraz z rodzicami osiedliła się w Szczecinie. Ukończyła polonistykę na Uniwersytecie Warszawskim. Na fali wydarzeń Marca 1968 roku opuściła Polskę i zamieszkała w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Pracowała jako lektorka języka polskiego na Uniwersytecie Stanowym Stony Brook, a w latach 1982–2016 uczyła języka polskiego i literatury na Uniwersytecie Columbia w Nowym Jorku. W roku 1991 obroniła pracę doktorską na Wydziale Sławistyki New York University. Współpracowała z Rozgłośnią Polską Radia Wolna Europa. W latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku publikowała swoje wiersze w londyńskich „Wiadomościach”, a od roku 1980 współpracowała z paryską „Kulturą” i z nowojorskim „Przeglądem Polskim” (ówczesnym tygodniowym dodatkiem „Nowego Dziennika”). Należała do redakcji „Tygodnika Nowojorskiego”. W kraju współpracowała wcześniej z „Rzeczpospolitą” (do 2005 roku) i „Tygodnikiem Powszechnym” (do 2007), obecnie współdziała z „Akcentem”, „Migotaniami”, „eleWato-rem”, a także z „Kwartalnikiem Artystycznym”. Jest laureatką Nagrody Fundacji Kościelskich, Nagrody Fundacji Władysława i Nelly Turzańskich oraz Nagrody Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie. Odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Zasługi RP. Została także honorowym ambasadorem Szczecina. Dotąd opublikowała: 12 tomów poezji (m.in. *Aby wiatr namalować*, *Tylko ziemia*, *Indian Summer*, *Który las*, *Jeszcze w drodze*, *Znów szuka mnie wiatr*, *Łodzią jest i jest przystanią*), w tym dwa wybory, zbiór opowiadań *Laboratorium*, zbiór esejów *Czesław Miłosz. Lekcje*. Jej wiersze przetłumaczone zostały na język angielski – *Between Dawn and the Wind: Selected Poetry* (w wyborze i przekładzie Reginy Grol, wyd. 2. 2006) oraz na język francuski – *Le vent, à nouveau me cherche / Znów szuka mnie wiatr* (wydanie dwujęzyczne w przekładzie Alice-Catherine Carls, wyd. 2. 2012), Jest autorką monografii dotyczącej obecności dziedzictwa rzymskiego w poezji rosyjskiej okresu srebrnego wieku, opracowała także zbiór esejów poświęconych Józefowi Wittlinowi *Between Lvov, New York and Ulysses' Ithaca: Józef Wittlin – Poet, Essayist, Novelist*.

Przedstawiony powyżej przegląd prac poetki zaświadcza, że jest to twórczość bogata i różnorodna, która wymagała podjęcia szeroko zakrojonej refleksji naukowej, inspirowała do stawiania pytań o wielorakie aspekty tego dorobku literackiego. Zamierzeniem sympozjum była więc nie tylko próba syntetycznego określenia, czy raczej wskazania obecności utworów Anny Frajlich we współczesnej literaturze i kulturze, ale także badawczy namysł nad pojedynczymi interpretacjami, które otwierały drogę ku szerszym odczytaniom. Program konferencji został tak pomyślany, by właśnie odsłonić główne aspekty tej twórczości. W zaprezentowanych 38 referatach pojawiły się oryginalne odczytania tomów poetyckich, prozy i książek esejistycznych autorki *Aby wiatr namalować*. Dzięki różnorodnym narzędziom metodologicznym udało się przedstawić ten dorobek w heterogenicznych

perspektywach. Interesująca dla ustaleń naukowych była także biografia poetki rozpatrywana w kontekście tożsamości, emigracyjności, wyobcowania i prób zakorzenienia.

W Międzynarodowej Konferencji Naukowej „*Tu jestem / zamieszkuję własne życie*”. *Twórczość poetycka, prozatorska i epistolarna Anny Frajlich* udział wzięli badacze literatury emigracyjnej z kraju i zagranicy, znawcy dorobku literackiego autorki *Aby wiatr namalować*. Byli to przedstawiciele takich ośrodków, jak: University of Tennessee at Martin (Martin, TN, USA), Columbia University, New York (USA), Shevchenko Scientific Society, New York (USA), Harriman Institute, Columbia University, New York (USA), Università degli Studi di Firenze (Italia), University of British Columbia, Vancouver (Canada), IBL PAN Warszawa, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, UMCS w Lublinie, KUL w Lublinie, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Uniwersytet w Białymstoku, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Rzeszowski.

Konferencja została zorganizowana przez Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego, Zakład Teorii i Antropologii Literatury, Pracownię Badań i Dokumentacji Kultury Literackiej przy współdziałaniu Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. W skład komitetu naukowego weszli: prof. dr hab. Jolanta Pasterska (przewodnicząca, UR), prof. zw. dr hab. Stanisław Uliasz (UR), prof. dr hab. Wojciech Ligęza (UJ), dr hab. Józef Wróbel (UJ), dr hab. prof. UR Zenon Ożóg (UR), dr hab. Kazimierz Adamczyk (UJ). Komitet organizacyjny tworzyli: mgr Anna Fiedień (sekretarz), mgr Michał Żmuda, mgr Paweł Szczyrek, mgr Izabela Zahaczewska, lic. Erwina Dybisz, stud. Anna Mucha, stud. Gabriela Sokółowska. Uroczystego otwarcia sympozjum dokonał Prorektor ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą prof. zw. dr hab. Marek Koziorowski.

Mimo napiętego harmonogramu sympozjum nie był on jedynym punktem dialogu z twórczością Anny Frajlich. Obrady poprzedził wieczór poetycki, na którym profesor Columbia University wygłosiła referat dotyczący swojej biografii w kontekście tożsamości emigranta i odczytała wybrane liryki. Spotkanie poprowadził dr hab. prof. UR Janusz Pasterski. Zwieńczeniem tego przepełnionego liryzmem wieczoru było wręczenie Gościowi honorowemu konferencji rzeźby *Jesteś* dłuta znakomitego rzeźbiarza, profesora Wydziału Sztuki Józefa Jerzego Kierskiego. Poetka zrewanżowała się darem szczególnym – korespondencją ze Stanisławem Gliwą (pochodzącym z podrzeszowskiej Słociny emigrantem, artystą-drukarzem, linorytnikiem). W ten sposób Pracownia Badań i Dokumentacji Kultury Literackiej działająca w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego wzbogaciła się o kolejne archiwalia, które po opracowaniu naukowym zostaną przekazane Pracowni Zbiorów Specjalnych Biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego. Spotkanie poetyckie otworzył wernisaż wystawy *Horyzont powrotu*, na którym swoje prace zaprezentowali artyści

z Wydziału Sztuki Uniwersytetu Rzeszowskiego: prof. dr hab. Tadeusz Błoński, prof. dr hab. Maria Górecka, prof. dr hab. Stanisław Górecki, dr hab. prof. UR Dorota Jajko-Sankowska, dr hab. prof. UR Józef Jerzy Kierski, dr hab. prof. UR Marlena Makiel-Hędrzak, dr hab. prof. UR Marek Pokrywka, dr hab. prof. UR Renata Szyszlak, dr hab. Agnieszka Jankowska, dr Krysztyna Gawron, dr Joanna Janowska-Augustyn. Komisarzem wystawy była dr hab. prof. UR Marlena Makiel-Hędrzak.

Spotkanie z twórczością Anny Frajlich miało szczególny charakter i niepowtarzalny klimat. Patronowały mu słowa Józefa Tischnera, który podkreślał znaczenie doświadczenia spotkania wynikającego z relacji jednostki wobec drugiego człowieka, relacji Ja wobec Ty oraz wiersz poetki *Jesteś* (tyle ciebie jest/ tam właśnie/ gdzie/ najbardziej potrzeba/ gdzie próżnia/ na wypełnienie). Doświadczenie spotkania pozwalało lepiej zrozumieć nie tylko poezję Anny Frajlich, ale poprzez Jej liryki spojrzeć w głąb siebie, bo jak twierdził Józef Tischner: „To bardzo ważne, by człowiek umiał od czasu do czasu zmieniać punkty swego widzenia świata. Nie wolno przywiązywać się do jednego okna”. Taką zmianę własnej perspektywy gwarantują właśnie konferencje naukowe, czego dowodem było spotkanie literaturoznawców na rzeszowskiej uczelni.